

۱ در هر بیت، منظور از قسمت مشخص شده چیست؟

الف) هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد

ب) درنیابد حال پخته هیچ خام

۲ جایگاه دستوری کلمات مشخص شده را بنویسید.

الف) مر زیان را مشتری جز گوش نیست

ب) در نیابد حال پخته هیچ خام

پ) چه نیکو گفت با جمشید دستور

۳ برای مصراع «همچو نی زهری و تریاقی که دید؟» سه آرایه بنویسید.

۴ معادل معنایی هر یک از لغات زیر در کدام بیت آمده است؟ (یک بیت اضافی است)

الف) بس که مستغرق سودای گل آمد بلبل / خبرش نیست که در صحن چمن خاری

هست وزیر

ب) یک دم از من نشود هجر تو دور / یا رب این هجر چو دمساز من

است شیفته

پ) ای خداوند جهان را گشته دستور و مشیر / وی بزرگان جهان را گشته مقصود و

مشار همراه

۵ به اختصار، مفهوم هر یک از ابیات زیر را بیان کنید.

الف) عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را

ب) زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر

پ) در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز

دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را

بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست

هر کسی بر حسب فکر گمانی دارد

۶ مفهوم ابیات و عبارات زیر را بنویسید.

الف) چه نیکو گفت با جمشید دستور

ب) مکر او معکوس و او سرزیر شد

پ) بیگاه شد بیگاه شد خورشید اندر چاه شد

که با نادان نه شیون باد و نه سور

روزگارش برد و روزش دیر شد

خورشید جان عاشقان در خلوت الله شد

۷ معادل معنایی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را

ب) غنچه خاموش بلبل را به گفتار آورد

۸ در هر بیت مجاز را مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید.

الف) من به هر جمعیتی نالان شدم

ب) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق

پ) محرم این هوش جز بیهوش نیست

جفت بدحالان و خوش حالان شدم

تا بگویم شرح درد اشتیاق

مر زبان را مشتری جز گوش نیست

در ابیات زیر کدام عبارات هم‌معنا و معادل یک‌دیگرند؟ توضیح دهید.
 الف) مرا دیر شد روز و بگذشت کار
 ب) چنین گفت رستم که بیگاه شد
 ز رزم و ز بد دست کوتاه شد
 تو روز جوانی غنیمت شمار

نوع «را» در هر بیت را تعیین کنید.
 الف) محرم این هوش جز بیهوش نیست
 ب) تن ز جان و جان ز تن مستور نیست
 پ) سرّ من از ناله من درو نیست
 ت) کز نیستان تا مرا ببریده‌اند
 مر زبان را مشتری جز گوش نیست
 لیک کس را دید جان دستور نیست
 لیک چشم و گوش را آن نور نیست
 در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

تعداد جملات ابیات زیر را بنویسید.
 الف) آتش است این بانگ نای و نیست باد
 ب) در نیابد حال پخته هیچ خام
 پ) روزها گر رفت گو رو باک نیست
 هر که این آتش ندارد نیست باد
 پس سخن کوتاه باید والسلام
 تو بمان ای آنکه جز تو پاک نیست

نقش دستوری هر یک از واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید.
 الف) هر کسی از ظنّ خود شد یارِ من _____ از درون من نجست اسرارِ من
 ب) کز نیستان تا مرا ببریده‌اند
 پ) سر من از ناله من دور نیست
 ت) سینه خواهم شرحه‌شرحه از فراق
 در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند
 لیک چشم و گوش را آن نور نیست
 تا بگویم شرج درد اشتیاق

واژه درست را از میان پیشنهادهای داخل کمانک انتخاب کنید.
 الف) عشق چون آید برد هوش دل (فرزانه / فرزانه) را
 ب) در ره عشق نشد کس به یقین (مهرم / محرم) راز
 پ) حق تعالی بنده‌ای را (گزید / گزید).
 ت) حاجت را نزد حق (عرضه / عرضه) دهد.

آرایه مشترک ابیات زیر (تلمیح - اسلوب معادله) است.
 «عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اوّل، چراغ خانه را
 محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست»

مفهوم «قیاس به نفس» از کدام بیت دریافت می‌شود؟
 الف) محرم این هوش جز بیهوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست
 ب) هر کسی از ظن خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من

نقش دستوری گروه‌های اسمی مشخص‌شده را بنویسید.
 «سرّ من از ناله من دور نیست / لیک چشم و گوش را آن نور نیست»

مولانا در بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همراهی «عارف» دانسته است؟
 «نی حریف هر که از یاری برید / پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

در متن «چون حق تعالی بنده‌ای را گزید و مستغرق خود گردانید، هرکه دامن او را بگیرد و از او حاجت طلبد، بی‌آنکه آن بزرگ یاد کند و عرضه دهد، حق، آن را برآرد»:
 الف) فعل «بگیرد» ماضی التزامی است یا مضارع التزامی؟
 ب) نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را، به ترتیب، بنویسید.

«نی حدیث راه پر خون می‌کند / قصّه‌های عشق مجنون می‌کند
شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف»

این شعر را با متن درس ششم، از نظر لحن و آهنگ خوانش مقایسه کنید.

کدام بیت، به این سخن مشهور: «كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَى أَصْلِهِ» (هر چیزی سرانجام به اصل و ریشه‌ی خود بازمی‌گردد.) اشاره دارد؟

بیت‌های زیر را از نظر کاربرد آرایه‌ی جناس همسان (تام) بررسی کنید.
الف) آتش است این بانگ نای و نیست باد / هر که این آتش ندارد نیست باد
ب) نی، حریف هر که از یاری بُرید / پرده‌هایش پرده‌های ما درید

در مورد زیر نوع نقش نمای مشخص شده را بنویسید.
هزلزور و فیروزی از داور است

شعر زیر را به نثر ساده و روان امروزی بنویسید.
در غم ما روزها بی‌گاه شد
روزها با سوزها همراه شد

نوع نقش نمای مشخص شده را بنویسید.
او را دلارام نام است.

مفهوم بیت زیر را به فارسی روان بنویسید.
هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد
هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد

در بیت مقابل یک آرایه‌ی جناس بیابید.
نی حریف هر که از یاری برید
پرده‌هایش پرده‌های ما درید

در بیت زیر، «آتش» استعاره از چیست؟
آتش است این بانگ نای و نیست باد
هر که این آتش ندارد نیست باد

بیت زیر ناظر بر کدام ویژگی نی است؟
نی حریف هر که از یاری برید
پرده‌هایش پرده‌های ما درید

در کدامیک از گزینه‌های زیر، «را» در معنای حرف اضافه‌ی «به» آمده است؟
۱) شیخ ما را چشم بر وی افتاد.
۲) بنی اسرائیل را بگوی که بهترین کس اختیار کند.

- ۱ الف (عارف کامل - عشق الهی)
(ب) عارف کامل - انسان غافل (سالک مبتدی)
- ۲ الف (مضاف الیه)
(ب) مضاف الیه، نهاد
(پ) قید
- ۳ ۱- تشبیه: نی به زهر و تریاق
۲- تضاد: زهر و تریاق
۳- پرسش انکاری
- ۴ الف (مستغرق: شیفته)
(ب) دمساز: همراه
(پ) دستور: وزیر
- ۵ الف (قدرت عشق (تقابل عقل و عشق)
(ب) بی‌نیازی و استغنا (عاشق (انسان کامل)
(پ) بی‌خبری انسان‌ها از حقیقت عشق
- ۶ الف (بی‌ارزشی انسان نادان)
(ب) آسیب دیدن از فریب خود
(پ) دیدار عارف و خداوند
- ۷ الف (خاموش می‌کند)
(ب) ساکت
- ۸ الف (بدحالان و خوش‌حالان: مجازاً همه)
(ب) سینه: مجازاً دل (یا انسان)
(پ) زبان: مجازاً گوینده، گوش: مجازاً شنونده
- ۹ دیر شدن روز و دست کوتاه شدن، هر دو به معنی خسته و تباه شدن است.
- ۱۰ الف (فکّ اضافه)
(ب) حرف اضافه
(پ) حرف اضافه
(ت) مفعولی
- ۱۱ الف (۴)
(ب) ۳
(پ) ۶
- ۱۲ الف (مسند - مفعول)
(پ) متمم - نهاد
(ب) متمم - نهاد
(ت) صفت - مفعول
- ۱۳ الف (فرزانه)
(ب) محرم
(پ) گزید
(ت) عرضه
- ۱۴ اسلوب معادله (ص ۴۹)
- ۱۵ گزینه ب (ص ۴۴)
- ۱۶ چشم: متمم (ص ۴۶) / آن نور: نهاد (ص ۴۶)

۱۷ هجران کشیده‌ها یا کسانی که از معشوق دور مانده‌اند. (ص ۴۷)

۱۸ الف) مضارع التزامی ب) مسند / نهاد (ص ۵۱)

۱۹ دشوار و پرخطر بودن راه عشق (ص ۱۲۷)

۲۰ لحن‌نامه لحنی روایی - تعلیمی است و با آهنگی آرام خوانده می‌شود تا شنونده پذیرای سخن باشد اما این شعر لحنی تغزلی دارد و باید با حساس و عاطفه همراه باشد.

۲۱ هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش / بازجوید روزگار وصل خویش

۲۲ الف) مصراع اول: «نیست باد» یعنی «جریان هوا نیست» / مصراع دوم: «نیست باد» یعنی «نابود بشود»
ب) «پرده» اول یعنی نوا و آهنگ / «پرده» دوم یعنی «اسرار و راز»

۲۳ فکّ اضافه (اضافه‌ی گسسته) (۰/۲۵)

۲۴ عاشق، عمرش را با درد و غم عشق سپری می‌کند. (۰/۵) و روزها را با سوز دل به پایان می‌برد. (۰/۲۵)

۲۵ رای فک اضافه (۰/۲۵)

۲۶ تنها ماهی دریای حق (عاشق) از غوطه خوردن در آب عشق و معرفت سیر نمی‌شود. هرکه از عشق بی‌بهره باشد، ملول و خسته می‌شود.

۲۷ پرده‌ی اول: نغمه / نوا پرده‌ی دوم: حجاب / پوشش

۲۸ عشق

۲۹ همراه بودن با عاشق و افشاگری راز عشق و همچنین انعطاف‌پذیری.

۳۰ گزینه‌ی (۲) بنی اسرائیل را بگوی که بهترین کس اختیار کند. (۰/۲۵)